

Is een interimmer ondernemer of niet? Opdrachtgevers tasten in het duister.

Freelance interim-managers komen moeilijker aan nieuwe opdrachten nu de Belastingdienst weer gaat ingrijpen bij schijnzelfstandigheid. Opdrachtgevers zijn kopschuw geworden. 'Er is nog altijd veel ruis.'

'Voor mijn gevoel heb ik alles goed gedaan, steeds volgens de regels gewerkt. Maar nu laten opdrachtgevers het plots afweten.' De frustratie spat ervan af bij Lisette van den Broeck van Lock Consulting. Al bijna 25 jaar werkt de eenpitter en oud-verpleegkundige als freelance interim-manager in de zorg, maar door de aangekondigde handhaving op schijnzelfstandigheid zijn klanten huiverig geworden.

Onterecht wordt zij over een kam geschoren met zorgprofessionals die als zzp'ers jarenlang voor één opdrachtgever werken en meer werknemer zijn dan zelfstandige, vindt zij. 'Die situatie heeft de overheid zo'n tien jaar laten voortduren en nu wordt er heel hard op de rem getrapt. Als zelfstandig ondernemer ben ik de dupe.'

Van den Broeck wordt ingehuurd bij 'ruzies, fusies en desillusies', zegt zij schertsend. 'Ik draai projecten van gemiddeld zo'n negen maanden, bijvoorbeeld om een organisatie klaar te stomen voor een fusie of om de processen te harmoniseren als er net is gefuseerd.' Maar ook om orde op zaken te stellen als een organisatie is vastgelopen. 'Vaak zitten de problemen binnen de organisatie zelf. Als buitenstaander kan ik krachtiger optreden. Juist vanwege mijn onafhankelijkheid, omdat ik kennis meebreng van deze incidentele problemen en omdat ik niet in de organisatie ben ingebed.'

Duidelijke projecten met een begin- en eindpunt die expertise van buitenaf vergen: dat lijkt geheel in lijn met de specifieke kennis en korte opdrachtduur waar de Belastingdienst onder meer naar kijkt als indicatoren voor zelfstandig ondernemerschap. Waarom dan die terughoudendheid bij opdrachtgevers? Van den Broeck haalt de schouders op. 'Ik weet het niet.'

Onrust.

Er is veel onrust in de markt, ziet ook intermediairskoepel Bovib. Met name overheids- en semioverheidsinstellingen zijn huiverig geworden zzp'ers in te huren, zelfs al wordt de klus aanbesteed via een tussenpersoon die als eerste verantwoordelijkheid draagt voor een correcte toepassing van de regels.

Bovib-directeur Bart Smals, die zich eerder als VVD-Kamerlid inzette voor zogenoemde brede ondernemerscriteria, is verbaasd over het besluit de handhaving te hervatten. 'Destijds is besloten niet te handhaven omdat de wet DBA niet duidelijk was, en in de tussentijd is die niet gewijzigd', zegt hij. 'Tegelijkertijd zijn er nu veel meer zzp'ers aan het werk, dus de impact is ook vele malen groter dan toen. De maatschappelijke gevolgen kunnen immens zijn.'

De wet is misschien niet gewijzigd; wel zijn de criteria duidelijker geworden dankzij een arrest van de Hoge Raad in de zaak rond maaltijdbezorger Deliveroo, zegt Alexander Kist van bureau W&RK Advies. 'In feite is het Deliveroo-arrest de wet geworden.'

Nog altijd is er geen zekerheid vooraf, maar je kunt als organisatie wel een inschatting maken, zegt Kist. Cruciale factoren zijn onder meer in hoeverre iemand meedraait in het gewone bedrijfsproces, hoeveel commercieel risico ze lopen en hoeveel zeggenschap ze hebben over de manier waarop zij werken en hun beloning. Kist: 'Zie het een beetje als een eindexamen. Niet alles hoeft een voldoende te zijn, maar het gemiddelde wel. En er mag ook geen twee of drie tussen zitten.'

Weegschaal.

Toch blijft het lastig, constateert projectmanager en adviseur Judith Peeters. 'Organisaties leggen hun inhuur onder de loep om te kijken of zij wel voldoen aan de vereisten van de Wet DBA, maar het is niet klip-en-klaar. Het gaat om een soort weegschaal, en dan moeten opdrachtgevers beslissen of die niet te veel naar de verkeerde kant overhelt.'

Iemand kan meerdere opdrachtgevers hebben en een eigen website, maar toch voor een bepaalde klus als werknemer worden aangemerkt. En dat zorgt voor best wat spanning, ook onder interimmers, merkt zij.

Zelf verwacht Peeters weinig problemen. 'In principe doe ik geen opdrachten waar ik tijdelijk de plaats inneem van een vaste directeur of manager', zegt zij. 'Ik neem tijdelijke veranderopdrachten aan, met een kop en een staart. Dat zijn complexe transformatietrajecten waarin ik organisaties bijsta met mijn management- en veranderexpertise. Ik sta niet in de lijn en werk niet onder gezag.' Hoelang zo'n traject duurt, varieert, zegt zij. 'Dat kan een jaar zijn, of zes maanden.'

Ook Ton Leeggangers verwacht niet dat er voor hem iets verandert. 'Als je het hebt over autonomie, dan zit ik op het uiterste van het spectrum, gegeven de eindverantwoordelijke posities die ik steeds bekleed', aldus de freelance interimmer. 'Wat dat betreft ben ik redelijk relaxt over het opheffen van het handhavingsmoratorium, evenals mijn opdrachtgevers tot dusver.'

Wel kan hij zich voorstellen dat de naderende handhaving voor ongerustheid zorgt onder interimmers in de subtop. 'Aan de basis en de bovenkant van de markt zijn de verhoudingen helder, maar de tussenlaag is – terecht – bang voor de consequenties, waaronder willekeur bij de Belastingdienst.'

Conceptwet.

'Er is nog altijd veel ruis over zzp en hoe de wet DBA uitgelegd moet worden', vindt ook projectmanager Peeters. 'Dat blijkt alleen al uit het feit dat er een nieuwe conceptwet is, de VBAR, die dat moet verduidelijken. Vanuit dat oogpunt kan ik mij wel vinden in de oproep vanuit de Tweede Kamer om vooralsnog de handhaving te richten op evidente problemen, lage lonen en uitbuiting.'

Peeters is niet de enige. Net als zzp-belangenorganisaties VZN en PZO hebben de werkgeverskoepels VNO-NCW en MKB-Nederland zich uitgesproken voor een 'pragmatische aanpak'. Kwetsbare zelfstandigen verdienen bescherming, maar 'werkenden met onderhandelingsmacht' mogen wat hen betreft met rust gelaten worden.

'Het aantal zzp'ers bewijst dat er blijkbaar een heel grote behoefte bestaat aan het anders vormgeven van arbeidsrelaties,' analyseert Smals van de Bovib. 'Anders dan via het ouderwetse arbeidscontact.'

Het is daarom de hoogste tijd dat de wetgeving de werkelijkheid gaat volgen en tegelijkertijd de zwakkeren in onze samenleving beschermt.'

Wat Van den Broeck betreft kan er niet snel genoeg duidelijkheid komen. 'Ik ken mensen die eieren voor hun geld kiezen en maar opteren voor een vaste baan', verzucht zij. 'Nou, dat past niet bij wat ik doe. Ik wil door met waar ik goed in ben.'